

Medialuokat Wäinö Aaltosen koulussa

osana opetushallituksen Atrium-hanketta

2009 – 2011

Koordinaattori: Henri Littunen

Yhteistyötahot:

TOP-keskus, Turku, Jouni Paakkinen

Turun yliopisto, opettajainkoulutuslaitos, Olli-Pekka Kangas

1. LÄHTÖTILANNE

Vuoden 2009 syyslukukauden aikana pohdittiin Wäinö Aaltosen koulussa uuden painotuksen aloittamista jo vakiintuneen englannin kielirikasteisen opetuksen rinnalle. Päädyttiin ATK-painotteiseen opetukseen, johon käytännössä haluttiin sisällyttää mediakäsitteen laajempaa hyödyntämistä. Näin hankkeen nimeksi valittiin medialuokat Wäinö Aaltosen koulussa. Koulussa laadittiin opetussuunnitelmaan osio, johon sisällytettiin tietokoneperusteisen opetuksen lisäksi mediasisältöjä laajemminkin. Näin myös elokuva, radio ja sanomalehti huomioitiin uusissa painotuksissa.

Hankkeen käynnistämiseen tarvittiin rahoitusta mini-PC-koneiden hankkimiseksi ja yhteistyössä TOP-keskuksen kanssa, Wäinö Aaltosen koulu pääsi mukaan opetushallituksen oppimisympäristöjä kehittävään Atrium-hankkeeseen. Samalla saatiin rahoitettua pääosa mini-PC-hankinnoista. Lisäksi Sampo-pankilta saatiin 5000€ rahoitus, jolla oli tärkeä merkitys hankkeen alkuvaiheessa.

Lähtötilanteessa, vuonna 2009, aloitti koulun 1A- luokka medialuokkana ja lähes välittömästi tämän jälkeen sovittiin kaikkien muiden luokka-asteiden mukaan tulosta. Näin toiminnan piirissä oli yhteensä noin 150 oppilasta luokilla yhdestä kuuteen (7 – 13-vuotiaat). Mediaopettajia oli kuusi ja hankkeen koordinaattorina toimi Henri Littunen.

2. HANKKEEN TAVOITTEET JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Medialuokkien oli tarkoitus kokeilla uutta oppimistapaa, jossa pyritään vapautumaan selkeästi perinteisestä oppikirjaan ja opettajakeskeiseen oppimistapaan perustuvasta opetuksesta. Näin oppiminen perustuisi verkon hyödyntämiseen osana jokapäiväistä koulutyötä. Itsenäinen tiedonhaku ja prosessointi tapahtuisi siten, että mini-PC-kone olisi mediaoppilaalla jatkuvasti saatavilla. Koneiden määrä kuitenkin rajoitti tehokasta työskentelyä ja näin päädyttiin ratkaisuun, jossa kuusi medialuokkaa työskenteli vuorollaan jaksoissa, joiden aikana oppilailla oli vuorollaan kahden viikon ajan koneet käytössä. Mini-PC-koneiden kokonaismäärä on hankkeen aikana ollut 50.

Syksyllä 2010 saatiin myös mahdollisuus Linux-koneiden käyttöön osana medialuokkatoimintaa. Samalla medialuokkien kokonaismäärä nousi seitsemään, joista kaksi työskentelee Linux-työasemia hyödyntäen. Kaksi Linux-palvelinta jakavat resursseja työasemille. Linux-koneiden kokonaismäärä on 50.

Käytännön työskentely tapahtui mini-PC-koneilla langattomassa Spark-verkossa, jonka kantama saatiin hankkeen aikana kattamaan koulun kaikki tilat.

Medialuokkien toisena pääpainotuksena on hankkeen aikana ollut Wäiski-TV-toiminta, jossa medialuokkien oppilaat tuottavat säännöllisesti koulun omaa TV-ohjelmaa joka perjantai tapahtuvaa lähetystä varten. Tätä toimintaa varten hankittiin suuri TV-näyttö, joka sijoitettiin koulun ruokalan läheisyyteen käytävätilaan, jossa kaikilla koulun noin 430 oppilaalla on viikottain mahdollisuus nähdä uusin Wäiski-TV-lähetys. Myös oppilaiden vanhempia ajatellen ovat Wäiski-TV-jaksot katsottavissa myös YouTubessa.

Wäiski-TV-tuotanto käyttää Mac-pohjaisia editointityökaluja ja HD-tasoinen kuvaaminen, äänitys, valaistus ja käsikirjoitus tapahtuvat oppilastyönä. Opettaja Tero Jaakkola koordinoi ja vastaa pääasiassa medialuokkien TV-toiminnasta.

Muita medialuokkien toimintaa tukevia käytäntöjä olivat joka viikoinen sanomalehti medialuokkien oppilaille, asiantuntijavierailut koululla sekä vierailut mediataloissa.

Medialuokkatoiminnan tavoitteet voidaan tiivistää seuraaviin:

1. Oppija hakee ja prosessoi tietoa verkkoympäristössä niin koulussa kuin kotonakin
2. Tiedon valitseminen, arvottaminen ja työstäminen PC-koneen mahdollistamin työkaluin (PowerPoint, Word, Moodle-editori...)
3. Tiedonhakurutiinien nopeuttaminen ja lähdekriittisen ajattelun sisäistäminen (vaikuttaako tieto luotettavalta ja miten mielekästä valittu tieto on tehtävän kannalta).
4. Oppija ottaa itsenäisemmin vastuuta tehtävän sisällöllisestä ja aikataulullisesta loppuun viemisestä
5. Linux-käyttötaitojen kehittäminen.
6. Oppija oppii tiedostamaan median monimuotoisuuden.
7. Oppijan medialukutaidon kehittäminen.
8. Mediaa hyödyntävien valmiuksien antaminen tulevaa koulupolkua helpottamaan.

3. HANKKEEN TOTEUTTAMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ

Medialuokat Wäinö Aaltosen koulussa hankkeen aloittaminen tapahtui tammikuussa 2009 ja laajemmin syksyn 2009 aikana. TOP-keskuksen avustuksella hanke liitettiin osaksi opetushallituksen ATRIUM-hanketta (<http://www.atrium.fi>) , jossa keskeisenä tavoitteena on ollut uusien oppimisympäristöjen kokeileminen ja kehittäminen. Syksyllä 2010 liitettiin hankkeen osaksi vielä Linux-kokeilu, jossa kaksi luokallista mediaoppilaita sai mahdollisuuden päivittäin käyttää omalla työpöydällään olevaa Linux-päätettä.

Opettajien sitoutuminen hankkeen läpiviemiseen oli aluksi mainiota mutta tekniset hankaluudet Spark-verkon suhteen sekä Moodle-käyttöliittymän osittaiset epäjohdonmukaisuudet vaikuttivat joltain osin kielteisesti hankkeeseen sitoutumiseen. Osa opettajista koki oppimateriaalin tuottamisen Moodle-ympäristössä työlääksi ja samalla motivaatio hankkeen syvällisempään läpi viemiseen laski. Kuitenkin kaikki hankkeessa mukana olleet kahdeksan opettajaa pysyivät hankkeen mukana.

Oppilaiden motivaatio oli hankkeen alussa ja myös hankkeen aikana erittäin korkealla tasolla. Hankkeen aikana alkuinnostus mini-PC-koneiden käytön mahdollisuudesta muuttui jossain määrin arkisemmaksi itsestään selvyudeksi. Kysyttäessä oppilaiden kokemuksista verkko-oppimistyöskentelyn ja perinteisen kirja

– vihko – työtavan välillä, oli noin 90% verkkotyöskentelyn kannalla ja oppilaat myös perustelivat erilaisin argumentein uuden työtavan paremmuutta. Erityisesti korostui ajatus siitä, että verkko-oppiminen on tehokkaampaa ja hauskeempaa. Myös mahdollisuus tuottaa siistin ja näyttävän näköisiä töitä korostui vastauksissa.

Mini-PC-työkalun haltuun ottaminen sujui jopa ensimmäisen luokan oppilailta ja oppilaat pystyivät suurelta osin jo tuossa vaiheessa käyttämään selainta, tekstinkäsittelyä ja kirjautumaan Spark-verkkoon. Kolmannelle luokalle tultaessa päästiin tilanteeseen, jossa kaikki oppilaat osasivat useimmiten itse kirjautua Spark-verkkoon ja käyttää tyydyttävästi myös PowerPoint-ohjelmaa opiskelussaan.

Viidennellä ja kuudennella luokalla ei käytön hankaluutta juurikaan enää ollut ja Moodle-editori sekä Microsoft Office-tuotteet olivat jo rutiinomaisesti hallittuja. Mini-PC oli parin vuoden käytön jälkeen muuttunut arkiseksi työkaluksi. Vain harvoin koneita otettiin koulupäivän jälkeen kotiin vaikka medialuokkalaisilla oli mahdollisuus myös tähän.

Linux-kokeilu ei kokonaisuudessaan onnistunut odotetulla tavalla. Koneiden käyttövarmuus jokapäiväisessä työssä oli toteutetulla ratkaisutavalla suhteellisen alhainen. Opettaja ei voinut luottaa siihen, että työasemat saadaan kirjautumaan palvelimelle tai että oppilaan toteuttama työ saataisiin onnistuneesti tallentumaan etälevylle. Nämä hankaluudet laskivat sekä oppilaiden, että kahden Linux-luokkaopettajan motivaatiota hankkeen aikana. Voidaan puhua jopa turhautumisesta silloin, kun etätuki ei ehtinyt paikalle ja useimmiten tilanne oli juuri tällainen.

Oppilaiden Linux-käyttötaidot kehittyivät kuitenkin hankkeen aikana ja yleisesti oppilaat ottivat Linux-käyttöliittymän hyvin vastaan. Asenteellisesti ongelmaa ei ollut verrattaessa Windows-ympäristöön.

Tätä kirjoitettaessa, lokakuussa 2011, pohditaan Linux-työasemien korvaamista Windows-työasemilla toimintavarmuuden kohottamiseksi. Käytännön ratkaisun pitäisi koulun tiukan taloustilanteen vuoksi kuitenkin olla kustannustehokas.

Hankkeen aikana koululla vierailleita asiantuntijoita olivat dramaturgi Satu Rasila, Turun yliopiston opettajainkoulutuslaitoksen lehtori Olli-Pekka Kangas sekä radiotoimittaja Maisku Holmström. Näiden lisäksi Turun ammattikorkeakoulun mediaopiskelijat ovat toteuttaneet erilaisia projekteja mediaoppilaiden kanssa.

Mediaopettajien lisäkoulutus järjestettiin TOP-keskuksen kanssa yhteistyössä lähipäiviä hyväksi käyttäen. Kouluttajana työskenteli lähinnä Henri Littunen.

Atrium-hankkeen keskeisin tavoite on kehittää ja kokeilla uusia oppimisympäristöjä. Wäinö Aaltosen koulussa pääasiallinen verkko-oppimisympäristö oli Moodle, jonka mahdollisuuksia pyrittiin monipuolisesti hyödyntämään. Myös GoogleDocs-alustaa testattiin lähinnä yhteisenä julkaisualustana ryhmätöitä tehtäessä. Maksullisia sovelluksia ei testattu hankkeen aikana.

Moodlen käyttöönotto sujui oppilaiden osalta hyvin. Jo kolmasluokkalaiset pystyivät ottamaan alustan työskentelyssä käyttöön luontevasti. Hankkeen aikana noin 300 oppilasta joko kokeili tai säännöllisesti käytti Moodlea osana koulutyötä. WA-koulun noin 20 opettajasta 12 käytti hankkeen aikana Moodlea mutta aktiivikäyttäjää oli kahdeksan. Yksi medialuokan opettaja ei halunnut käyttää alustaa. Aktiivikäyttäjät pystyivät hyödyntämään Moodlea luontevana osana arkista koulutyötä. Kolme opettajaa teki myös kokeita

Moodlella ja yksi opettaja siirsi käytännössä kaiken koearviointin Moodleen. Samalla syntyi kahden vuoden aikana selkeää paperin ja monistamiskustannusten säästöä.

Millaisia kokemuksia verkko-oppimisesta saatiin? Verkko-oppiminen määriteltiin käytännössä verkon hyödyntämiseksi tiedon hakemisessa ja prosessoinnissa. Näin oppilaan oma harkinta ja tiedon arvottaminen sai perinteistä luokkatyöskentelyä suuremman painoarvon. Oppilaan tuottaessa vaikkapa PowerPoint esityksen historian opetussuunnitelman mukaisesta aiheesta, joutui hän samalla pohtimaan aiheen rajaamisen kysymyksiä. Onko valitsemani tieto tärkeää opettajan määrittämän rajauksen puitteissa. Oppilaiden kyky rajata olennaista epäolennaisesta näyttää kehittyneen hankkeen myötä. Samalla kriittinen ajattelu sai tilaa, kun joutuu punnitsemaan verkko-osoitteen antia työn kannalta.

Oppilaiden tuottamien töiden laatu koheni selvästi hankkeen edetessä. Pystyttiin luopumaan alkeellisesta copy/paste-tekniikasta ja jäsentämään esityksiä selkeämmin. Kun opettaja vaati omaa pohdintaa ja itsenäistä kirjoittamista, tuloksia alkoi syntyä. Suora kopiointi ei edistä omaa ajattelua viesti alkoi mennä perille. Huomattavan suurelle joukolle oppilaita oli helpottava kokemus vapautua vihkokäsiästä. Tekstin tuottaminen oli siistiä ja nopeampaa kuin käsiällä. Tämä oli erityisesti poikien korostama etu. Oppilaiden työstämien töiden ulkonäkö kehittyi hankkeen aikana selkeästi.

Oppilaat olivat hyvin usein ylpeitä töistään ja halusivat opettajan palautetta työstään. Tähän Moodle antaakin hyvät mahdollisuudet. Osa töistä arvioitiin numeerisesti verkkoläksyjä laajempina projekteina.

4. HANKKEEN JATKONÄKYMÄ

Medialuokkahanketta on tarkoitus jatkaa osana Wäinö Aaltosen koulun erikoistumistarjontaa. Toiminta jatkuu pääasiassa vakiintuneiden käytäntöjen pohjalta. Hankkeen tulevaisuuden kannalta laitehankinnat tulevat olemaan merkittävä haaste. Nykyiset, pari vuotta käytössä olleet mini-PC-koneet tulevat menettämään toimintavarmuuttaan ja uudet tekniset haasteet saattavat ajaa niiden ohi yllättävänkin pian. Tabletti-koneiden hankinnasta on käyty keskustelua mutta rahoitusmahdollisuudet eivät näytä erityisen hyviltä. Turun kaupungin tulisi osoittaa hankkeelle suoraa tukea.

Valmistautuminen tulevaisuuden kouluun, jossa pääosa oppimateriaalista ja tiedosta on verkossa eikä enää painetussa muodossa, tulee olemaan tärkeää. Tämän haasteen Wäinö Aaltosen koulun medialuokkahanke pyrkii ottamaan vastaan.